

зростання вартості національної валюти внаслідок зростання цін на нафту в умовах існуючої економічної моделі спричиняє низку проблем для державних регуляторів. Суттєва присутність арбітражерів стає на заваді стимулювання економіки тими заходами, якими скористались в розвинених країнах – політикою кількісного пом'якшення. Висока вартість кредиту стримує економічну динаміку. Таргетування обмінного курсу де-факто і декларування уваги до інфляції (але не цін виробників, а цін споживачів) є чинником інфляційних процесів у російській економіці. На думку деяких російських законодавців, незалежністю Банку Росії є зайвою. Визначення рівня ставки рефінансування, складу валютного кошику, грошова політика – мандат на ухвалення рішень з цих питань вони пропонують передати уряду. А Банку Росії належить стати джерелом дешевих кредитів для розвитку національної економіки. Зацікавленість в такій пропозиції має і уряд України.

*Д. А. Лукін, канд. екон. наук, доц.,
Центр правових технологій "Екю", м. Суми;
Т. В. Мазило, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*

АНАЛІЗ ЛИХВАРСЬКИХ РИС У ПОВЕДІНЦІ ВКЛАДНИКІВ УКРАЇНСЬКИХ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

В умовах бурхливого зростання банківської системи України на початку нового тисячоліття одним з пріоритетних напрямків банківської діяльності стало створення і розвиток споживчого кредитування, яке надало можливість швидкого задоволення потреб населення у товарах та послугах. У діяльності багатьох комерційних банків (в рекламних компаніях, в поведінці банківських працівників та ін.) простежувалася тактика "нав'язування" кредиту, популяризації структури споживання домогосподарств не по кишені, а в кредит. В Україні тільки за чотири передкризові роки (з 01.01.2005 по 01.12.2008) банківські кредити, що були надані приватним особам, зросли в 17 разів – з 14,6 до 249,6 млрд. грн.

За цей же час процентні ставки за банківськими депозитами також зростали значними темпами і досягли сьогодні 24–26 % річних. На тлі цього росту у багатьох громадян сформувалася типова ідеологія рантьє і лихваря, характерними рисами якої є:

- отримання пасивного суттєвого доходу, що вже майже дорівнює підприємницькому;
- повне перенесення вкладником ринкових ризиків на інші суб'єкти (на банки та на державу в особі Фонду гарантування вкладів та таке інше);

- використання в особистих цілях скрутного положення партнера (банку) за угодою, а саме банківська галузь більшою мірою потерпає від кризи;
- пасивність та паразитизм, що спостерігається в спробах деяких вкладників перекласти наслідки валютних коливань виключно на банки та на банківських службовців.

Фінансова криза в Україні підкреслила неготовність вкладників комерційних банків нести персональну відповідальність за власні фінансові рішення. На нашу думку, це відбувається насамперед через нерозуміння економічної сутності банківського вкладу. У свідомості багатьох громадян депозитна операція сприймається як певна форма зберігання грошових коштів з “премією”, а не як ризикова операція. Вкладники не замислюються, що їх фінансові кошти фізично в банку не зберігаються, а надаються в позику клієнтам цього банку. Плата за кредитами і є джерело “премій” за депозитами. Були випадки, коли одна і та ж особа, будучи одночасно і боржником банківської організації, і його вкладником, відмовлялася платити кредит, посилаючись на кризу, водночас вимагала повернути депозит знову таки з посиланням на кризу.

Непомірне швидке будівництво суспільства споживання без трудового процесу призвело до серйозної фінансової залежності багатьох громадян України, викликаній, з одного боку, неможливістю виплати кредитної заборгованості та жорсткої роботою колекторів з погашення кредитів, а з іншого – укоріненою звичкою отримувати гроші не працюючи, що абсолютно типово для лихварства, а це засуджується принаймні релігійною мораллю.

У роки кризи досить широкі верстви населення звернулися до релігії, актуальним стало питання, чи можливо поєднати дотримання релігійних канонів та отриманням відсотків за банківськими депозитами. На нашу думку, якщо вкладники дають гроші банку (на депозит), усвідомлюючи, що гроші використовуються для страхування власних коштів від інфляції і для потреб економіки, то вони повинні бути готові поділити ризики за банківськими операціями разом з банками. У цьому випадку депозит в комерційному банку не буде мати лихварський характер. Крім того, для багатьох вкладників стає дуже важливим, на які комерційні проекти направляються їхні кошти. І тут знову стає актуальним пошук таких форм банківських організацій, які б давали можливість вести клієнтам банку комерційну діяльність, що не суперечить канонами віросповідання вкладника.